

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระทำผิดทางอาญาบางลักษณะเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นได้ง่าย และมีโอกาสเกิดได้บ่อยครั้งไม่ว่าผู้กระทำจะมีเจตนา หรือประมาทก็ตาม โดยเฉพาะลักษณะของการกระทำความผิดโดยวาจาหรือการพูด ซึ่งตามปกติการพูดเป็นการสื่อสารของมนุษย์ในสังคม ถ้อยภาษาที่พูดแสดงออกถึงความนึกคิดและอารมณ์ของผู้พูด หากผู้พูดใช้ถ้อยคำไพเราะ สุภาพ ย่อมเป็นที่ถูกใจและประทับใจของผู้ฟัง ในทางกลับกัน หากถ้อยคำที่กล่าวเป็นคำหยาบคาย ไม่สุภาพ ย่อมมีผลให้ผู้ฟังมีความรู้สึกถูกเกลียดชังผู้พูดได้ นอกจากนี้ การพูด ย่อมแสดงความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พูด ในยามรัก โกรธ เกลียด ดูถูก เหยียดหยาม ดังนั้น หากผู้พูดต้องการแสดงความรู้สึกโกรธต่อผู้ฟัง ก็มักสื่อด้วยถ้อยคำและน้ำเสียงไม่สุภาพ และอาจมีความหยาบคายเพื่อประสงค์จะทำร้ายความรู้สึกของผู้ฟัง ทั้งยังต้องการให้ผู้ฟังเกิดความอับอาย ถูกดูถูกเกลียดชังและเสื่อมเสียชื่อเสียงอีกด้วย ในบางครั้งการทำร้ายความรู้สึกของผู้อื่นอาจมิได้กระทำต่อหน้า แต่อาจกล่าววาจาลับหลัง โดยประสงค์จะให้ผู้ถูกกล่าวถึงเสื่อมเสียชื่อเสียง ลักษณะดังกล่าวนี้ เป็นการกระทำที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิด เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เสียหายตอบโต้และแก้แค้นด้วยตนเอง อันจะทำให้สังคมไม่เป็นปกติสุข

อย่างไรก็ตาม การกล่าววาจาอันเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียหายนี้ มักเกิดขึ้นได้อย่างง่ายดาย การพิสูจน์ความผิดกระทำได้ยาก ผู้กระทำความผิดอาจกระทำความผิดได้บ่อยครั้ง และความเสียหายอาจกระทบต่อบุคคลสำคัญของประเทศ หรือกระทบต่อความปลอดภัยของชาติ ดังนั้น ประมวลกฎหมายอาญาจึงบัญญัติฐานความผิดสำหรับการกระทำความผิดโดยวาจาไว้ในลักษณะต่างๆ กล่าวคือ การพูดดูหมิ่น หมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท(มาตรา 112) การยุยงราษฎรให้เป็นกบฏ(มาตรา 114) การยุยงทหารหรือตำรวจให้หนีราชการ(มาตรา 115) การดูหมิ่น หมิ่นประมาทประมุขรัฐต่างประเทศ(มาตรา 133) ดูหมิ่นเจ้าพนักงาน(มาตรา 136) การแจ้งความเท็จ(มาตรา 172,173) การเปิดเผยความลับ(มาตรา 322,323) การหมิ่นประมาทผู้อื่น(มาตรา 326,327) การกรรโชกทรัพย์(มาตรา 337) ฉ้อโกงทรัพย์(มาตรา 341-346) และการดูหมิ่นซึ่งหน้า(มาตรา 393) เป็นต้น

สำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาท เป็นความผิดรูปแบบหนึ่งที่กระทำได้โดยวาจา หรือการพูด ทั้งนี้กฎหมายได้บัญญัติความผิดฐานนี้ไว้ก็โดยที่มุ่งจะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลในเรื่องของชื่อเสียง เกียรติคุณ ความดี มิให้ผู้ใดประทุษร้ายต่อชื่อเสียง เกียรติยศนี้ อันจะเป็นการกระทบต่อชีวิตการดำรงอยู่ของผู้ถูกประทุษร้าย ซึ่งถือเป็นคุณธรรมทางกฎหมาย¹ นอกจากนี้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศยังได้บัญญัติให้ความคุ้มครองต่อชื่อเสียง เกียรติยศของบุคคลมิให้ผู้ใดกระทำการละเมิดหรือกระทบถึงอีกด้วย² อันเป็นการยืนยันถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะปกป้องคุ้มครองชื่อเสียงของบุคคลเนื่องจากการที่บุคคลใดจะดำรงตนอยู่ในสังคมมีการติดต่อทำธุรกิจ หรือ แม้แต่การที่อยู่ร่วมกันในสถาบันครอบครัวอันเป็นหน่วยเล็กที่สุดในสังคมอย่างปกติสุขนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ฉะนั้นหากบุคคลใดเสื่อมเสียในชื่อเสียงคุณความดีแล้ว ก็เป็นการยากที่จะมีผู้อื่นคบหาสมาคมหรือให้ความไว้วางใจ ด้วยเหตุนี้บุคคลทุกคนจึงต้องหวงแหนรักษาชื่อเสียงความดีของตนไว้ให้ดีที่สุด ถ้ามีผู้ใดหมิ่นประมาทโดยการใส่ความ และในการใส่ความนี้จะเป็นข้อเท็จจริงหรือไม่ก็ตาม แต่หากเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้ถูกใส่ความนี้เสียชื่อเสียงถูกดูหมิ่นเกลียดชัง ก็ถือว่าเป็นความผิดจะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย ดังความตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท มักจะพบเห็นได้บ่อยๆ และบางครั้งผู้กระทำความผิดก็อาจเป็นบุคคลที่เคยกระทำความผิดลักษณะนี้มาก่อน โดยเฉพาะในกลุ่มของผู้ที่ต้องใช้การพูดเป็นส่วนหนึ่งของการประกอบอาชีพ เช่น นักวิจารณ์ นักแสดง นักการเมือง เป็นการแสดงให้เห็นว่าสภาพบังคับในแง่ของการลงโทษที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ไม่ทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ ขาดความเกรงกลัวต่อกฎหมาย ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษ³ ที่จะให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวกฎหมายและไม่กระทำความผิดซ้ำ

¹ คณิศ ฌ นคร, กฎหมายอาญา ภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2535), หน้า 42.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 34.

³ สหชน รัตนไพจิตร, “ความประสงค์ของการลงโทษทางอาญา : ศึกษาเฉพาะประเทศไทยสมัยใช้กฎหมายลักษณะอาญาและประมวลกฎหมายอาญา” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษาด้านนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517), หน้า 32-68.

นอกจากนี้ ถ้าหากผู้ถูกหมิ่นประมาทซึ่งเป็นผู้เสียหายเป็นบุคคลที่ต้องอาศัยชื่อเสียงในการประกอบอาชีพเป็นหลัก กลับถูกคนดูถูกเกลียดชังทำให้ได้รับความเสียหาย และไม่ได้รับการเยียวยาแก้ไขที่ได้สัดส่วนกัน โดยที่ความเสียหายของผู้เสียหายอาจยังคงอยู่เป็นเวลานานและประเมินเป็นราคามีได้ แต่ผู้กระทำผิดกลับถูกลงโทษเพียงเล็กน้อยแล้วได้รับการปล่อยตัวสู่สังคมปกติต่อไป การแก้ไขเยียวยาความเสียหายตกเป็นภาระของผู้เสียหายเองเป็นส่วนใหญ่ที่จะต้องหาวิธีการให้ชื่อเสียงของตัวเองกลับคืนมาให้ได้ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินคดีทางอาญาหรือทางคดีแพ่งกับผู้กระทำผิดก็ตาม ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาานพอสมควร ในทางอาญาไม่มีมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมที่จะนำมาแก้ไขในทันทีแต่อย่างใดด้วยเหตุนี้เอง จึงสมควรศึกษาถึงปัญหาและความเหมาะสมของสภาพบังคับทางกฎหมายในการกำหนดโทษสำหรับความผิดฐานหมิ่นประมาท ซึ่งกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาว่ามีความเหมาะสมได้สัดส่วน ที่จะป้องกันและแก้ไขผู้กระทำผิดมิให้กระทำความผิดดังกล่าวอีกหรือไม่ ตลอดจนควรพิจารณาถึงการใช้ดุลยพินิจของศาลในกรณีมีคำสั่งให้รอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษว่าควรจะมีการกำหนดมาตรการเสริม เพื่อให้สภาพบังคับตามกฎหมายสัมฤทธิ์ผลหรือไม่ อาทิเช่น การกำหนดให้ผู้กระทำผิดทำงานบริการสังคม เป็นต้น

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิด หลักเกณฑ์ และขอบเขตความรับผิดชอบของความผิดฐานหมิ่นประมาท
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบขอบเขตความรับผิดชอบและสภาพบังคับของความผิดฐานหมิ่นประมาทในกฎหมายของประเทศไทยกับกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาหามาตรการที่เหมาะสมกับความผิดฐานหมิ่นประมาทในการทำให้สภาพบังคับมีประสิทธิภาพ
4. เพื่อศึกษาหาวิธีการแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้ถูกหมิ่นประมาทโดยได้รับความเสียหายน้อยที่สุดและแก้ไขได้โดยเร็ว

1.3 สมมติฐาน

การกระทำความผิดอาญาโดยวจา ในฐานความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นได้ง่าย ผู้กระทำความผิดมักกระทำความผิดซ้ำได้ เพราะโทษที่กำหนดในการตัดสินของศาลไม่สูงจนถึงเป็นเหตุให้ผู้

กระทำเกรงกลัว ประกอบกับศาลสามารถใช้ดุลยพินิจในการรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษผู้กระทำผิดได้ ดังนั้นจึงควรศึกษาถึงขอบเขตความรับผิดชอบและมาตรการที่เหมาะสมสำหรับสภาพบังคับกับความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเพื่อเรียบเรียงเป็นวิทยานิพนธ์ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาถึงลักษณะของความผิดฐานหมิ่นประมาท สภาพบังคับและมาตรการที่เหมาะสมในต่างประเทศกับการนำมาใช้ต่อผู้กระทำผิดฐานหมิ่นประมาทของประเทศไทยในแง่การบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและรวมถึงการเยียวยาแก้ไขให้ผู้เสียหาย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ด้วยการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น หนังสือบทความภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ความเห็นของนักนิติศาสตร์ คำพิพากษาของศาล โดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ และหาข้อสรุป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิด หลักเกณฑ์ และลักษณะของการหมิ่นประมาท
2. ทำให้ทราบถึงกฎเกณฑ์การกำหนดโทษ หรือมาตรการอื่นที่ใช้กับความผิดฐานหมิ่นประมาทของต่างประเทศ อันจะได้เป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงหลักเกณฑ์ในการกำหนดโทษ และมาตรการอื่นที่เหมาะสมในการลงโทษผู้กระทำผิด
3. ทำให้ทราบถึงมาตรการการเยียวยาต่อผู้ได้รับความเสียหายที่เหมาะสม